

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Марий Эл

Отдел образования и по делам молодёжи Администрации

муниципального образования Медведевский муниципальный район

РАССМОТРЕНО

СОГЛАСОВАНО

УТВЕРЖДЕНО

Руководитель МО

Зам. директора по УВР

Директор школы

Калинина С. Я.
Протокол №1
от «31» августа 2023 г.

Ожиганова В. Н.
Протокол №1
от «31» августа 2023 г.

Бушкова Л. Г.
Приказ № 54-О
от «31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Марийский (государственный) язык»

для обучающихся 2 класса

с. Нурма, 2023 год

Статус документа.

Рабочая программа по марийскому (государственному) языку разработана на основе программы Р.П. Игнаевой, В.В. Константиновой, Г.С. Крыловой, Н.А. Кулалаевой по марийскому государственному языку для образовательных учреждений – Й-Ола, МКИ, 2011

Рабочая программа ориентирована на использование учебника:

Крылова Г.С. Марийский язык: Учебник для 2 класса. – Йошкар-Ола: Марийское книжное издательство, 2021

Планируемые предметные результаты изучения курса «Марийский язык»

Личностные результаты

- осуществлять диалогическое общение на элементарном уровне с взрослыми и со сверстниками, в том числе и с носителями изучаемого языка, в пределах сфер тематики и ситуаций общения, обозначенных в программе;
- высказываться на элементарном уровне о себе и об окружающем мире, прочитанном, увиденном, услышанном, выражая при этом на элементарном уровне свое отношение к воспринятой информации или предмету высказывания.
- в условиях непосредственного общения, в том числе с носителем изучаемого языка, понимать и реагировать на устные высказывания партнеров по общению в пределах сфер тематики и ситуаций, обозначенных программой;

Метапредметные результаты

- понимать просьбы и указания учителя, сверстников, связанные с учебными и игровыми ситуациями в классе;

понимать общее содержание учебных, а также небольших и несложных аутентичных текстов (сказки, рассказы, стихи и др.) и реагировать вербально и, преимущественно, невербально на их содержание;

Предметные результаты

В области чтения:

- выразительно читать вслух;
- читать про себя с целью:

а) понимания основного содержания учебных, а также несложных аутентичных текстов, соответствующих уровню развития младшего школьника;

б) полного и точного понимания содержания учебных, а также несложных (адаптированных) аутентичных текстов с эксплицитно выраженной информацией, построенных на знакомом обучающемуся языковом материале или содержащих незнакомые слова, о значении которых можно догадаться;

в) поиска необходимой (интересующей) информации (приемы поискового чтения).

В области письма:

- написать короткое поздравление (с днем рождения, Новым годом, Рождеством и др.), выразить пожелание;

Таким образом, языковой материал курса «Марийский язык» призван сформировать научное представление о системе и структуре марийского языка с учетом возрастных особенностей обучающихся, способствовать усвоению норм языка, и решению практических задач общения.

Кокымшо классыште кутыраш, колышташ, лудаш, возаш туныктымо паша умбакыже виянеш. Но урокышто кутырымо да колыштмо пашалан жап утларак ойыралтеш.

Кокымшо классым пытарыше-влакын марий йылме дене шинчымашышт да моштымашышт тыгай лийшааш:

КОЛЫШТЫН УМЫЛМАШТЕ:

1 минут наре йонгалтше текстым (диалогым але монологым) умылаш; текст почеш йодышлан вашмутым пуэн мошташ.

КУТЫРЫМАШТЕ:

- 250-300 мутым да мут сочетанийым палаш, нуным кутырымаште кучылтын мошташ;
- тема-влак почеш 3-4 репликан диалогым, 5-6 предложениян (у ситуацийыште) але 6-8 предложениян (1-ше классыште тунемме ситуацийым шотыш налын) монологым ойлен мошташ:

1. Шке, йолташ нерген (лўм, ийгот, илыме вер, й^оратыме сомыл) 6-8 предложений;
2. Шке, вес еш нерген (6-8 предложений);
3. Игече, жап, идалык пагыт: теле, шошо (5-6 предложений);
4. У ий пайрем (5-6 предложений);
6. Ялыште (5-6 предложений);
7. Эрденысе сомыл (5-6 предложений);
8. Мом ме кочкына? (5-6 предложений);
9. Мемнан модышна (5-6 предложений);

- 100 марте шотлен мошташ;

ЛУДМАШТЕ:

- чыла буква лудын мошташ;
- куштылго кўчык текстым йўкын, содержанийым умылен лудын мошташ;
- лудмо текст почеш йодышлан вашмутым пуэн мошташ.

ВОЗЫМАШТЕ:

- чыла буква возен мошташ;
- мутым, кўчык предложенийым возен мошташ;
- сўрет почеш 3-4 предложенийым возен мошташ.

Кутырымо годым кучылтшаш грамматический материал тыгай лийшааш: личный олмештыш мутын лица дене вашталтмыже; именительный, родительный, дательный, винительный, местный, направительный падеж-влак; лўм мутын притяжательный суффиксше (чыла лицаште); глаголын кызытсе-шушаш жапше (чыла лицаште кучылтын моштымаш); глаголын ш^орым^о формыжо (ед. числа); повелительный наклонений; кўчык, кужу шотлымо чот мут; радаман чот мут; *дене, гыч, марте* почеш мут-влак; верым ончыктышо почеш мут да наречий; жапым ончыктышо наречий-влак (эрдене, кастене, кечывалым); *ден, да* ушем мут-влак; утвердительный да вопросительный предложений.

8-9 изи почеламутым (почеламут гыч ужашым) наизусть тунемаш.

Наизусть тунемшаш произведений-влак:

С. Чавайн. Шогертен.

В. Рожкин. Ава.

Ш. Булат. Рывыж.

Гр. Иванов. Шоншо.

Я. Ялкайн. Йоратем мый кувавайым.

А. Федоров. Теле.

М. Казаков. Арня.

И. Антонов. Шошо муро.

Яндар йўкан кукужо.

Аза малтыме муро.

Кигик – кожок комбигыже.

**Содержание учебного предмета «Марийский (государственный) язык»
(2 класс) с указанием организационных форм учебных занятий и
основных видов учебной деятельности
(34 ч)**

Палыме лийына (2 урок)

Палыме лийына.

2. Финно-угор калык дене, йомак да легенде персонаж, икте-весе дене палыме лиймаш, икте-весым саламлымаш. Алфавитым ушештарымаш. Лу марте шотлымашым ушештарымаш. Мыняр шагат?

3. Салам лийже. Поро эр, поро кече, порокас. Тыйын лўмет кузе? Тендан лўмда кузе? Мыйын лўмем... Мыняр шагат?...шагат, пырыс, коля, парня; поро; лу марте шотлымаш.

4. **Мый, тый, мыйын, тыйын** олмештыш мут. Кўчык да кужу чо тмут.

5. Финно-угор калык-влак. В. Горохов. «Икыт, кокыт, кумыт...».

Мемнан ешна(1 урок)

1. Мемнан ешна.

2. Шке еш нерген, вес еш нерген каласкалымаш. Йодышым шындымаш, йодышлан вашмутым пуымаш. Фотографий почеш еш нерген каласкалымаш.

3. Ача, ава, ака, шольо, коча, кова, шўжар, йоча. Тиде мыйын авам. Тыйын акат уло? Мыйын шольым уке. Тудын лўмжо... .

4. **Тиде, тудын** олмештыш мут. Лум мутын притяжательный суффиксше-влак.

Илыме да тунемме вер(3 урок)

1. Илыме да тунемме вер.

2. Куштоилымым, кушто, могайклассыштетунеммойленмоштымаш. Изи гынадиалогымчонымаш.

3. Тыйкуштоилет? Те куштоиледа? Мый Марий Элыштеилем. Тыйкуштотунемат? Мыйшколышто, (гимназийыште, ...) тунемам. Лу марте радам чотмут.

1. Местный падеж. Радам чотмут.

2. Финно-угор эл-влак да нунынрўдолашт. Марий Элысеола да ял-влак.

Тиде ко? Тиде мо? (2 урок)

1. Тиде ко? Тидемо?

2. Ко? да мо? йодыш коклаште ойыртемным ончыктымаш. Лўм мутым пале мут дене кучылташ туныктымаш. Изи диалогым чонымаш.

3. Рвезе, ўдыр, пий; изи, кугу, поро, ушан, онай, йолагай. Тиде ко? Тиде мо? Тудо могай?

4. Пале мутым предложенийыште кучылтмаш. **Тудо** олмештыш мут.

5. С. Чавайн. «Шогертен», В. Рожкин. «Ава».

Тый ко улат? Мыняр ияш улат?(2 урок)

1. Тый ко улат? Мыняр ияш улат?
2. Ко, мыняр ияш улмо нерген ойлаш туныктымаш. Йодышым шындаш, вашмутым пуаш туныктымаш. Изи диалогым чонымаш.
3. Тый ко улат? - Мый ... улам. Тый мыняр ияш улат? Мый ... ияш улам. Пире, маска, рывыж, меран, шоншо, куку, шогертен, чодыра, поч, пылыш, кужу, кўчык; шонго, самырык; 100 марте луан чот мут.
3. **Улаш** глаголым кучылтмаш. 100 марте луан чот мут.
4. «Яндар йўкан кукужо» (1 ше куплет), Ш. Булат. «Рывыж», Гр. Иванов. «Шоншо», В. Сави. «Меран», «Пире».

Зоопаркыште(1 урок)

1. Зоопаркыште.
2. Янлык нерген кутырымаш. Почеламутым лудмаш. Шке пырысда пий нерген возымаш. Кўчык монологым чонымаш.
3. Тиде меран. Меран ошо. Тудын почшо кўчык, пылышыже кужу. Тиде меран 1 ияш. Сур, чоя, ошо. Меран могай?
4. -
5. Э. Анисимов. «Слон», «Жираф», «Яндар йўкан кукужо» (2-шо куплет).

Йолташ да лишыл ен(2 урок)

1. Йолташ да лишыл ен.
2. Йолташ да лишыл ен нерген кутыраш да каласкалаш туныктымаш.
3. Туныктышо, паша, журналист; сай, сайын; илаш, тунемаш, каяш, пашам ышташ; Тыйын йолташет уло? Тудын лўмжо кузе? Тудо мыняр ияш? Тудо кушто ила? Тудо кушто тунемеш? Могай классыште? Тудо кузе тунемеш? Тудо сай йолташ? Анушын ачаже - инженер. Тудо заводышто пашам ышта. Те кушко каеда? – Мый заводышко каем.
4. **Илаш, тунемаш** глагол-влакын лица дене вашталтмышт. Местный да направительный падеж-влак.
5. -

Тый ком йоратет? Тый мом ышташ йоратет?(2 урок)

1. Тый ком йоратет? Тый мом ышташ йоратет?
2. Глаголын пенгыдемден каласыме да шорымо формыжо-влак. Нуным лица дене вашталташ туныктымаш.
3. Тый ком йоратет? Тый мом ышташ йоратет? Мый кувавайым йоратем. Мый шахмат дене, (мече дене, машин адене) модаш йоратем. Тый мом ышташ от йорате? Ом (от, ок) йорате. Лудаш, возаш, модаш, сўретлаш, кушташ, мураш, ... дене шокташ.
4. Глаголын шорымо формыжо. Винительный падеж. Почеш мут. **Мыйым, тыйым, тудым** олмештыш мут-влак.
5. Я. Ялкайн. «Йоратем мый кувавайым», «Мая, Фая, Тая».

Теле. У ий пайрем(2 урок)

1. Теле. У ий пайрем.
2. Теле нерген кутыраш. Теле игече нерген каласакалаш туныктымаш. У ий дене саламлымаш.

3. Йўшто кугыза, Лумўдыр, У ий, пайрем, пиал, тазалык, почеламут, муро, полек; нуно тендам; шуко; саламлаш, тыланаш, каласаш, пуаш; Теле толын. Лум лумеш (ок лум). Мардеж пуа (ок пу). Телым йўшто; ече дене (издер дене) мунчалташ. У ий дене саламлаш. Пиалым, тазалыкым тыланаш.

4. Глаголын лица дене вашталмыже (ед., мн. числа). Дательный падеж.

5. А. Федоров. «Теле», А. Пушкин. «Теле кас», М. Казаков. «Йўшто кугыза», Ш. Булат. «У ий толын», В. Изилиянова. «Теле толын», «У ий кож воктене».

Жап, числа, арня, тылзе (3 урок)

1. Жап, числа, арня, тылзе.

2. Жапым, шагатым, числам, арнясе кечым, тылзе лўмым ойлаш туныктымаш. Эрдене (...), арня еда мом ыштыме нерген йодышым шынден да вашмутым пуэн моштымаш.

3. Арнясе кече-влак, наречий семын кучылталтше арнясе кече (шочмын...). Мыняр жап? Мыняр шагат? Мыняр шагатлан? Таче могай тылзе? Могай кече? Могай числа? Шым шагатат лу минут, шым шагатат пеле; эр - эрдене, кечывал - кечывалым, кас – кастене; таче, эрла, кумышто, январьыште; изарня кече, иктылзе; 11 гыч 20 марте шотлымо да радам чот мут; толаш, кынелаш, пўйым эрыкташ, кочкаш, шинчаш, шўргым (кидым) мушкаш, зарядкым ышташ.

4. 11 гыч 20 марте шотлымо да радам чот мут. Повелительный наклонений (2-шо лица, ед. числа).

5. М. Казаков. «Арня», Д. Исламов. «Аня шотла», А. Иванова. «Шагат».

Идалык жап. Шошо. (2 урок)

1. Идалык жап. Шошо.

2. Чыла идалык жап нерген кутырымаш.

3. Шошо, кенеж, теле, шыже, пушенге, пеледыш, кайык, шўшпык, шырчык, вараксим, шемгорак, порткайык, киса, шырчыкомарта, шошым, кенежым, телым, шыжым; Лум шула, ок шуло, йўр йўреш, ок йўр, вўд йога, кайык-влак толыт, шокшо вельш каят; ужаргаш, йогаш, шырчыкомартам ышташ.

4. Лўм мутын мн. числаже. Глаголын шорымо формыжо.

5. И. Антонов. «Шошо муро», В. Сави. «Шўшпык», В. Колумб. «Шошо уналан».

Йоратыме модышна. (4 урок)

1. Йоратыме модышна.

2. Йоратыме модыш нерген мутланымаш. Удыр-влак курчакышт нерген каласкалат (тувыржо, сынже, ...). Рвезе-влак футбол дене (компьютер дене, ...) модмышт нерген каласкалат. Иктаж-могай марий модышым эртараш (сокыртага).

3. Курчак, кид, ўп, умша, нер, парня, йол, тувыр; мотор, сылне, йошкарге, кўрен нарынче, канде, ужарге, шеме, ошо, сур; Курчак дене модаш, футбол дене (футболла) модаш, модаш йораташ; Мый модаш йоратем, а мый ом йорате. Кучо мыйым! Тышке тол!

4. Глаголын спряженийже. Повелительный наклонений. Пале мут-влак.

5. И. Осмин. «Маке», Б. Данилов. «Курчак», «Футбол», А. Федоров. «Онай машина», Гр. Иванов. «Паровоз», «Аза малтыме муро», тушто-влак.

Кочкыш.(2 урок)

1. Кочкыш.

2. Эр, кечывал, каскочкыш нерген ойлен моштымаш. Устелторысо этикетым шукташ туныктымаш. «Пырысын шочмо кечыже» роль дене модышым эртарымаш.

3. Кочкыш, шўр, пучымыш, кинде, ўй, шор, олма, кол, паренге; кўзо, совла, изи совла; тамле; совла дене кочкаш, чайым йўаш, пуаш, налаш, кочмо шуэш, кочса. Тый мом кочкаш йоратет? Эрден етый мом кочкат (йўат)? Кочмет шуэш? Коч! Йў! Огым, кочмем ок шу. Перкан лийже! Тау! Киндым пу!

4. **Кочкаш, вучаш, йўаш, полеклаш**, глагол-влакын лица дене вашталтмышт (ед. да мн. числа). Повелительный наклонений (ед. да мн. числа). **Огым**- шорымо мут.

5. В. Сави. «Пучымыш», «Мыйынизийолташем», Гр. Иванов. «Шолып ом коч».

Ялыште.(3 урок)

1. Ялыште.

2. Ял да тушто мо улмо нерген мутланымаш (сад-пакчаште мо кушкеш; могай паша уло; кудывечыште могай вольык уло; могай сомылым ышташ кўлеш).

3. Корно, урем, пакча, пасу, олык, энер, кудывече, вўта; кешыр, ковышта, шоган, кияр, реве; эныж, шоптыр, олмапу; агытан, чыве, комбо, лудо, ушкал, сосна, шорык; Ял урем, пу порт; толаш, пукшаш, кыдетлаш, когочлаш, ломыжаш, лартлаш; ончылно, шенгелне, ўмбалне, йымалне, воктене, марте; Поезд (машина, автобус) дене каяш. Сайын кай (кайыза)!

4. Лўм мут + лўм мут сочетаний. Верым ончыктышо наречийым почеш мут деч ойырен моштымаш. Личный олмештыш мутын дательный падеж формыжо.

5. Э. Анисимов. «Кешыр», «Реве», В. Исенеков. «Комбо лўдыкта», А. Федоров. «Агытан», В.Сави. «Ушкал», «Кигик-когоч комбигыже», тушто-влак.

Йомакым модына.(3 урок)

1. Йомакым модына.

2. Йоча-влаклан келыштарен, «Ош вульо» йомак почеш инсценировкым модын ончыктымаш.

**Календарно – тематическое планирование
Марийский (государственный) язык.2 класс
(34ч)**

	Палыме лийына (2 урок)		
1	Палыме лийына. Гедан лумда кузе?	6.09.2023	
2	Мый шотлем	13.09.2023	
	Мемнан ешна(1 урок)		
3	Мемнан ешна	20.09.2023	
	Илыме да тунемме вер(3 урок)		
4	Тый кушто илет?	27.09.2023	
5	Тый кушто тунемат?	4.10.2023	
6	Йоча – влак, те кушто иледа, кушто тунемыда?	11.10.2023	
	Тиде ко? Тиде мо? (2 урок)		
7	Тиде ко? Тиде мо?	18.10.2023	
8	Тудо могай?	25.10.2023	
	Тый ко улат? Мыняр ияш улат?(2 урок)		
9	Тый ко улат?	8.11.2023	
10	Тый мыняр ияш улат?	15.11.2023	
	Зоопаркыште(1 урок)		
11	Зоопаркыште	22.11.2023	
	Йолташ да лишыл ен(2 урок)		
12	Мыйын йолташем	29.11.2023	
13	Анушын ачаже инженер	6.12.2023	
	Тый ком йоратет? Тый мом ышташ йоратет? (2 урок)		
14	Йоратем мый кувавайым	13.12.2023	
15	Тый мом ышташ йоратет?	20.12.2023	
	Теле. У ий пайрем(2 урок)		
16	У ий дене	27.12.2023	
17	Теле	10.01.2024	
	Жап, числа, арня, тылзе(3 урок)		
18	Арня	17.01.2024	
19	Мыняр жап?	24.01.2024	
20	Таче могай тылзе,могай числа?	31.01.2024	
	Идалык жап. Шошо. (2 урок)		
21	Идалык жап	7.02.2024	
22	Шошо	14.02.2024	
	Йоратыме модышна. (4 урок)		
23	Могай тусан?	21.02.2024	
24	Мыйын курчакем	28. 02.2024	
25	Йоратыме модышна	6.03.2024	
26	Марий модыш-влакдене модмаш	13. 03. 2024	
	Кочкыш. (2 урок)		
27	Тый мом кочкат?	20. 03. 2024	
28	«Пырысын шочмо кечыже»	27. 03. 2024	
	Ялыште. (3 урок)		
29	Ялыште	10. 05. 2024	
30	Сад-пакчаште	17. 05. 2024	
31	Кудывечыште	24. 05. 2024	
	Йомакым модына.(3 урок)		
32	Йомакым модына	8. 05. 2024	
33	Шочмо вер	15. 05. 2024	
34	Иктешлымаш урок	22. 05. 2024	